

**1672 TARİHLİ COLLOQUIA FAMILIARIA TURCICO LATINA'DA TARİHİ A İZ
MALZEMESİ VE BATI RUMELİ TARZİ FİİL ÇATISI***

Alpay C **

ÖZET

Bu makale, çağdaş Türkiye Türkçesi ağızlarında tespit edilen özelliğin Colloquia Familiaria Turcico Latina adlı tarihî bir metinde de tespit edilmesiyle ilgilidir. Çağdaş yazı dilinde {-⁴I⁴t-} eki ile kurulan ettirgen çatı yapısının (*anlat-*, *ça irt-*, *ü üt-*, vb.), Batı Rumeli sahasındaki yerle kelerde {-⁴I⁴t-} ve {-⁴I⁴r-} beraberliğinde genişlemiş ekilde (*anlatır-*, *çagırtır-*, *ü ütür-* vb.) olduğu daha önceki bir yayında örneklerle belirtilmiştir. XXI. yüzyılda Rumeli'nin Batı Rumeli kesiminde tespit edilen fiil çatısının XVII. yüzyılda da olduğu Colloquia Familiaria Turcico Latina adlı bu eserde tespit edilerek ortaya konmuştur. Anlatıldığı üzere Colloquia Familiaria Turcico Latina adlı bu transkripsiyon metni, Türkçenin XVII. yüzyıldaki konum özelliklerini, Doğu Rumeli ve Batı Rumeli sahasındaki konumunu gösterir.

Anahtar Kelimeler: Colloquia Familiaria Turcico Latina, Tarihî Ağızlar, Osmanlı Türkçesi Ağızları, Rumeli Ağızları Tarihi, Fiil Çatısı.

**HISTORICAL DIALECT MATERIALS IN COLLOQUIA FAMILIARIA
TURCICO LATINA DATED 1672 AND WESTERN RUMELIAN TYPE VOICE**

71

ABSTRACT

This article is about a feature which is found in modern Turkey Turkish dialects as in historical manuscript named Colloquia Familiaria Turcico Latina. It is explained in an article that voice which is formed with {-⁴I⁴t-} suffix in modern written language (*anlat-* “to explain”, *ça irt-* “send for”, *ü üt-* “catch a chill”, etc) is used as expanded form (*anlatır-* “to explain”, *çagırtır-* “send for”, *ü ütür-* “catch a chill”, etc) with {-⁴I⁴t-} and {-⁴I⁴r-} suffixes in the places of Western Rumelia territory. It is demonstrated that voice which is used in Western Rumelian part of Rumelia in XXIth century is also had used in XVIIth century by Colloquia Familiaria Turcico Latina. As it is understood Colloquia Familiaria Turcico Latina transcription text gives informations about dialects of Eastern Rumelia and Western Rumelia in XVIIth century.

Keywords: Colloquia Familiaria Turcico Latina, Historical Dialects, Dialects of Ottoman Turkish, History of Rumelian Dialects, Voice.

* Bu makale, TÜB TAK tarafından desteklenen ve Prof. Dr. Gürer Gülsevin tarafından yürütülen 112K404 numaralı ara tırma projesi kapsamında üretilmiş tir. Destekleri için TÜB TAK'a teşekkür ederiz.

** Yrd. Doç. Dr., Uşak Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü, Uşak – TÜRK YE, E-posta: alpay.igci@usak.edu.tr.

Bir dilin tarihî döneminde yazılı eserlerin incelenmesi, o dilin ilgili dönemdeki durumunu ses, ekil gibi birçok açıdan ortaya koyması bakımlarından önemlidir. Eserlerin o dönemin yazı dilini temsil etti inden hareketle, ilgili özelli in ça da durumunu bulmak veya e le tirmek, bir ça da yazı dilinin tarihine dair bilgi sunmu olur. Ancak, ça da a ızların tarihî durumlarını belirlemek, a ız malzemesinin yazıya veya yazı diline yansıtılmaması ba ta olmak üzere birçok sebepten dolayı çok zordur ve bu sebeplerden ötürü tarihî a ız çalı maları zor yürür. Türkçe ara tırmaları içinde tarihî a ız çalı malarının çok dü ük bir düzeyde olması da bu sebeptendir.

Bu çalı ma, ça da bir Türkiye Türkçesi a ız bölgesinde tespit edilen özelli in tarihî bir metinde de tespit edilmesinin sonucudur. Bugün Batı Rumeli a ızlarında kullanılan bir fiil çatısı, hem yazı dili hem birçok a ızdaki kullanımdan farklıdır. Bu konuda hazırladı ım çalı mada ça da yazı dilinde {-⁴t-} eki ile kurulan ettirgen çatı yapısının (*anlat-*, *ça irt-*, *ü üt-*, vb), Batı Rumeli sahasındaki yerle kelerde geni lemi ekilde (*anlatır-*, *çagırtır-*, *ü ütür-* vb.) oldu unu belirtmi tik.¹ XVII. yüzyılda yazılı eserlere dair bir inceleme sırasında 1672 yılında yazılı bir eserde (*Colloquia Familiaria Turcico Latina*) aynı kullanımı görünce, eser üzerine bu konu kapsamında tam bir inceleme yaptım. Söz konusu eser, Latin harfli bir transkripsiyon metniydi. Yani, Arap asıllı Türk alfabesiyle yazılmadı ı için XVII. yüzyıl yazı dilinin standart imlâsının dı ındaydı.

ncelenen Eser ve Eserin Yazarı

Bu eser, Osmanlı Türkçesi a ızlarının Batı Rumeli koluna dair yapılan ara tırma sırasında kapsama alınıp incelenen eserlerdendi. İlk inceleme sırasında esere genel olarak bakılıp karakteri tespit edilmi ti. O ilk incelemeler sırasında fark edilen bu farklı fiil çatısı örneklerinin sonrasında ayrıntılı incelemeye alınmasıyla bu çalı ma ortaya çıkmı oldu.

Jacobus Nagy de Harsany (veya Macarca olarak Jakab Harsányi-Nagy) tarafından 1672 tarihinde Köln’de (*Coloniæ Brandeburgicæ*) yazılan bu eser, Latince ve Türkçe metinlerden olu an bir konu ma kitabıdır. Eserde Latin imlâsıyla Türkçe cümlelerden ibaret konu ma bölümleri ve altlarında Latince çeviri verilmi tir. Çeviri metninin yanında bazı kısımlarda rütbe, unvan, özel ad gibi çe itli Türkçe kelimelerin Latince açıklaması da ayrıntılıca yapılmı tır. Yazar bu açıklamalarla Osmanlı dünyasını daha iyi tanıtmayı amaçlamı tır.

Eser “Giri ”, “Konu ma Metinleri”, “Dizin” (*Index*), “Vasiyetname” (*Testamentum*) bölümlerinden olu ur. Söz ba ı özelli indeki Giri bölümü 10 sayfadır. Sonrasında diyalogların bulundu u ana kısım gelir. Konu ma Metinleri olarak adlandırılabilen bölüm toplam 510 sayfadır. Dizin bölümü 25 sayfadır. Vasiyetname bölümü de 10 sayfadır. Bütün bu alt bölümlerinin tamamıyla *Colloquia Familiaria Turcico-Latina* toplam 555 sayfadır.

Bir gramer kitabı veya sözlük olmayan eserin yazarının temel amacı Türkçeyi, Osmanlı toplumunun birçok özelli ini kar ılıklı diyaloglarla Osmanlı mparatorlu u dünyası dı ındaki okurlara ö retmektir. Konu ma metinleri ilgi çekicidir. Yazarın ve ait oldu u sosyal dünyanın bakı açısını yansıtması bakımından da önemlidir. Makalemizin esas amacı, eserin ayrıntılı tanıtımı olmadı ı için *Colloquia Familiaria Turcico Latina* hakkında bu temel bilgilerle yetiniyoruz.

Yazar Jacobus Nagy de Harsany 1615 yılında dünyaya gelmi tir. Ö renim gördü ü Varad (*Nagyvárad, Oradea*) ehrindeki okulda teoloji e itimi ve Erdel hükümdarı sarayından gelen te vikler sebebiyle Do u dilleri ö retilmekteydi. Hükümdar György Rákóczi’nin emri üzerine Do u dilleriyle ve özellikle Türkçeyle ilgilenmeye ba lamı tır. Okuldan sonra kendisi, Alman ve

¹ Alpay İci, “Balkan A ızlarında Farklı Bir Fiil Çatısı”, *Turkish Studies*, Volume 6/1, Winter 2011.

Belçika üniversitelerinde öğrenim görmüş ve Varad'a dönüp buradaki okulda öğretmen olmuştur. Ancak kilise öğretmenleriyle ilgili yenilikleri ve uzla mazlı yüzünden Varad'dan ayrılmak zorunda kalıp 1651'de Berlin'e giderek Brandenburg'da Wilhelm Friedrich'in ticaret kâtabi ve diplomatı olmuştur. İncelemeye aldığı yazı eserini de Köln şehrinde 1672'de yazmıştır. Harsany, Erdel beyliğinin yöneticisi olarak XVII. yüzyıl Türkiye'sinde, başkent İstanbul ve birçok şehirde 7 yıl kalmıştır. Ölüm yılı tam olarak bilinmemektedir.²

Eserin Tarihî Ağız Malzemesi

Colloquia Familiaria Turcico Latina, konuyla ilgili metinlerinden oluşması ve Latin harfleriyle Türkçeyi kaydetmesi bakımından dönemin telaffuzunu yansıtır.

Eserin tamamına dair yapılan dil incelemesinde, bu transkripsiyon metninin dilinde hem bugün hem de ilgili yüzyıl için Batı Rumeli ağız özellikleri sayılabilecek özellikler vardır. XVII. yüzyıl Batı Rumeli Türkçesinin karakteristik özellikleri, çok sayıda eser araştırılması sonucunda tarafımızca ortaya konulmaya çalışılmıştır.³ Eserdeki bazı kelime örneklerinde karakteristik Batı Rumeli özellikleri fark edilir:

bürekler /bürekler/⁴ 'börekler'

dugüsür /dügüür/⁵ 'dövüür'

dügü mez /dügü mez/⁶ 'dövü mez'

dükülmis /dükülmi /⁷ 'dökülmü'

dükülür /dükülür/⁸ 'dökülür'

düsege /dü ege/⁹ 'dö e e'

ürtülmis /ürtülmi /¹⁰ 'örtülmü'

gyütürmis /gütürmi /¹¹ 'götürmü'

kade /kade/¹² 'kadeh'

oka /oka/¹³ 'hokka'

szabanuz /sabanuz/¹⁴ 'sabahınız'

ßüger /süger/¹⁵ 'söver'

² György Hazai, "Jakab Harsanyi-Nagy'ın Latin Harfleriyle Yazılmış Türkçe Metinleri", **Türk Dili Araştırmaları Yıllık Belleten**, Ankara 1971, s. 49-50.

³ Alpaya, **17. Yüzyılda Batı Rumeli Türkçesinin Özellikleri**, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, İzmir 2014.

⁴ Jacobus Nagy de Harsany, **Colloquia Familiaria Turcico Latina Seu Status Turcicus Loquens**, Coloniae Brandeburgicae 1672, s. 72.

⁵ Harsany, **age.**, s. 53.

⁶ Harsany, **age.**, s. 54.

⁷ Harsany, **age.**, s. 138.

⁸ Harsany, **age.**, s. 38.

⁹ Harsany, **age.**, s. 408.

¹⁰ Harsany, **age.**, s. 408.

¹¹ Harsany, **age.**, s. 199.

¹² Harsany, **age.**, s. 70.

¹³ Harsany, **age.**, s. 211.

¹⁴ Harsany, **age.**, s. 1.

¹⁵ Harsany, **age.**, s. 369.

*βujlejegsegimizi /süleyecegimizi*¹⁶ ‘söyleyece imizi’

*süjle mek /süyle mek*¹⁷ ‘söyle mek’

Yukarıda gösterilen örnekler, eserdeki bütün kelime örnekleri de ildir. Dil yapısını anlatması açısından temsilen seçilmi lerdir. Örneklerden anla ılaca ı üzere eserde Batı Rumeli a ız özelli i denebilecek yönler olmakla beraber eserin tamamının Batı Rumeli a ız bölgesini yansıttı mı söylemek, yazarının stanbul’da da bulunmu olması, bazı örneklerin dil yapısı gibi sebeplerle pek olası de ildir. Anla ıldı ı üzere Colloquia Familiaria Turcico Latina adlı bu transkripsiyon metni, Türkçenin XVII. yüzyıldaki konu ma özelliklerini, Do u Rumeli ve Batı Rumeli sahasındaki konu ma dilini gösterir. Yazarı Jacobus Nagy de Harsany’ın temas etti i çe itli toplum tabakasındaki ve birçok a ız sahasındaki ki iler dolayısıyla eserin dili bu görüntüye kavu mu tur. Bilindi i gibi, yazar Osmanlı mparatorlu u’nda 7 yıl kalmı tır. György Hazai eser hakkında hazırladı ı çalı masında yazar için “*Osmanlı mparatorlu una geçen Avrupalıların çok daha az ba lantı kurdu u Anadolu’ya yönelmekten ziyade Rumeli’de dola mı oldu una muhakkak gözüyle bakabiliriz.*”¹⁸ ekinde yazmı ve onun bu görü ü, bizim yakla ımımızı destekler niteliktedir. Ancak ünlü bilim adamının “*Ö rendi i dilin görüntüsü de, Anadolu’dan çok stanbul ve Do u Rumeli do rultusunu göstermektedir.*”¹⁹ cümlesine biz, yukarıda örneklendirdi imiz sebeplerden dolayı Batı Rumeli’nin de katılması gerekti ini dü ünüyoruz. Jacobus Nagy de Harsany, bir Macar olarak, kendi memleketinin hemen güneyinde yer alan Osmanlı mparatorlu u’nun geni Rumeli topraklarında yol almı , muhtemelen Rumeli üzerinden (Batı Rumeli ve sonra Do u Rumeli sahasından geçerek) ba kent stanbul’a ula mı tır. Güzergâhı sırasında ve konakladı ı yerlerde de Türkçe bilgisini geli tirmi tir.

Batı Rumeli’ye Özgü Fiil Çatısı {-tIr-}/{-tUr-}

Bugün yazı dilinde {-t⁴-} ekiyle kurulan fiil çatısı, ça da Batı Rumeli Türk a ızlarında, {-t⁴-} ekinin yanına katmerli bir kullanım olarak {-t⁴-r-} eki getirilerek yapılır: *agartır-* ‘a art-’; *agırlatır-* ‘a ırlat-’; *aglatır* ‘a lat-’; *akıtır-* ‘akıt-’; *aldatır-* ‘aldat-’; *anlatır-* ‘anlat-’; *aratur-* ‘arat-’; *ayılır-* ‘ayılt-’; *bagırtır-* ‘ba ırt-’; *ba latır-* ‘ba lat-’; *bekletir-* ‘beklet-’; *beyazlatır-* ‘beyazlat-’; *büyütür-* ‘büyüt-’; *cebertir-* ‘gebert-’; *çagırtır-* ‘ça ırt-’; *çevirtir-* ‘çevirt-’; *çikartır-* ‘çıkart-’; *çigirtir-* ‘cı ırt-’; *çürütür-* ‘çürüt-’; *dagıtır-* ‘da ıt-’; *darıltır-* ‘darılt-’; *dinletir-* ‘dinlet-’; *delirtir-* ‘delirt-’; *dü ütür-* ‘dü ürt-’; *gizletir-* ‘gizlet-’; *ısıtır-* ‘ısıt-’; *i letir-* ‘i let-’; *kabartır-* ‘kabart-’; *kapılır-* ‘kaptırt-’; *karartır-* ‘karart-’; *kaynatır-* ‘kaynat-’; *kısaltır-* ‘kısalt-’; *kudurtur-* ‘kudurt-’; *kurutur-* ‘kurut-’; vb.²⁰ XVII. yüzyıla ait Colloquia Familiaria Turcico Latina adlı bu transkripsiyon metninin tamamının taranmasıyla a a ıdaki örneklerde bu tarz fiil çatısı kullanımına rastlanmı tır:

¹⁶ Harsany, *age.*, s. 109.

¹⁷ Harsany, *age.*, s. 341.

¹⁸ Hazai, *age.*, s. 58.

¹⁹ Hazai, *age.*, s. 58.

²⁰ Alpay İğci, “Balkan A ızlarında Farklı Bir Fiil Çatısı”, *Turkish Studies*, Volume 6/1, Winter 2011.

üğretirür /üğretirür/²¹

Metin: “*Bostangsi Pa a, ol görür bunlara her ne lazum işe, gyone gion zanahatlarde, okumak ve yazmak üğretirür, kabahet iderlerşe hakından gylür;*”

Okunu : /Bostancı Pa a, ol görür bunlara her ne lazum ise, göne gön zanahatlarde, okumak ve yazmak üğretirür, kabahet iderlerse hakından gelir./

c agirtirirlar /çağirtirirlar/²²

Metin: “*hem bokaklarda gyah gyah durup, bu kadar bin halk araşında c agirtirirlar ki: eger bir kimşe, Padi ah, Vezir Azemün emrine muhalifet ederşe, ve bir ey ola gylmis ve bic tikleri bahadan ziade şatarşe, ia hod ianglis, ekşik oka kulanırşe, hali bujle olur.*”

Okunu : /hem sokaklarda gah gah durup, bu kadar bin halk arasında çağirtirirlar ki: eger bir kimse, Padi ah, Vezir Azemün emrine muhalifet ederse ve bir ey ola gelmi ve biçtikleri bahadan ziyade satarse, ya hod ya lı , eksik oka kulanırse, hali böyle olur./

csagirtirüp /çağirtirüp/ (Harsany 1672: 248)

Metin: “*Zira hat an Padi ah bir kimşei Vezirlik mertebesine kaldirmek murad iderşe, şülük ki ii csagirtirüp, ona gyendi muhur jüzükini verür, ve der ki: I te şeni gsümle memleketlerüm uzerine vekil diktüm, gsümle kudret ümümen elinüze teşlim ettüm,*”

Okunu : /Zira haçan Padi ah bir kimseyi Vezirlik mertebesine kaldirmek murad iderse, şülük ki iyi çağirtirüp, ona gendi mühür yüzükünü verür ve der ki: te seni cümle memleketlerüm üzerine vekil diktüm, cümle kudret ümümen elinüze teslim ettüm,/

c agirtirüp /çağirtirüp/ (Harsany 1672: 249)

Metin: “*Ve dachi hat an gyendi iradetinden, ia hod el şözi ile, Padi ah, Veziri mazul itmek buyururşe jine c agirtirüp, verdiği muhuri alür, ve oni gyendi öginden (huzurinden) kovar, ia hod tez (gsellat her jerde hazır olüp) bogdurur...*”

Okunu : /Ve da i haçan gendi iradetinden, ya hod el sözi ile Padi ah, Veziri mazul itmek buyururşe yine çağirtirüp, verdiği mühürünü alür, ve onu gendi öginden (huzurinden) kovar, ya hod tez (cellat her yerde hazır olüp) bogdurur.../

csagirtirüp /çağirtirüp/²³

Metin: “*her jerde jine işteditgi zeman manşuplar degi tirüp ve Pa alari, Begleri, Stambola csagirtirüp, ia hod üldürtürüp mallerini kabs ider ve Padi aha teşlim ider;*”

Okunu : /her yerde yine isteditgi zeman mansuplar degi tirüp ve Pa aları, Begleri, Stambola çağirtirüp, ya hod üldürtürüp mallerini kabs ider ve Padi aha teslim ider;/

²¹ Harsany, **age.**, s. 170.

²² Harsany, **age.**, s. 211.

²³ Harsany, **age.**, s. 252.

üldürtürüp /üldürtürüp/²⁴

Metin: “her jerde jine işteditgi zeman manşuplar degi tirüp ve Pa alari, Begleri, Stambola csagirtirüp, ia hod üldürtürüp mallerini kabs ider ve Padi aha teßlim ider;”

Okunu : /her yerde yine isteditgi zeman mansuplar degi tirüp ve Pa aları, Begleri, Stambola çağirtirüp, ya hod üldürtürüp mallerini kabs ider ve Padi aha teslim ider; /

c agirtirüp /çağirtirüp/²⁵

Metin: “Teßbirlerden bir kimßi muşurman olmak iştetße, agaßi berberi, evine c agirtirüp anda keßerler: sünnet olanlarini, oniki, ia on bes gyünden ßonra, hamama gyötörürler.”

Okunu : /Yesirlerden bir kimsi musurman olmak isterse, agası berberi, evine çağirtirüp anda keserler: sünnet olanlarını, on iki, ya on be günden sonra, hamama götürürler./

Yukarıda XVII. yüzyılda yazıya geçirilen metinlerde 7 örnek kelime bu farklı fiil çatısı tespit edilmiştir. Bu kelimeler, bir ve çe itli eklerle birden fazla kullanımlarıyla *ügretilir-* ‘ö ret-’, *çağirtir-* ‘ça irt-’, *üldürtür-* ‘öldürt- fiilleridir. Örnek kelimelerdeki bu yapı, /e/ ünlüsü ve /r/ ünsüzünün üstüne {-(I⁴)t-} ekiyle {-(I⁴)r-} ekinin getirilmesiyle oluşur.

Sonuç

XXI. yüzyılda Rumeli’nin Batı Rumeli kesiminde tespit edilen ve yukarıda örnekleriyle anlatılan fiil çatısı kullanımının XVII. yüzyılda da olduğu Colloquia Familiaria Turcico Latina adlı bu eserde tespit edilerek ortaya konmuştur. Gramer bilgisi vermek amacıyla yazılmadıkları için her özelliğe rastlanmayan tarihî metinlerden birisinde bu karakteristik yapıyı bulmak büyük bir de erdedir. Örneklerdeki kullanımından da anlaşılacağı üzere bu ek, dönem yazı dilindeki {-(I⁴)t-} fiilden fiil yapım ekinin ilavine sahiptir.

Bu çalışmada, Colloquia Familiaria Turcico Latina’nın dil incelenmesinin tarihî açıdan bazı sonuçları gösterilmiştir. Osmanlı dönemi yazarların, birçok yüzyılda Türkçeyi öğretmek, tanıtmak üzere hazırladıkları eserlerde “Türk dili” (*Linguae Turcicae, grammatica Turca* vb.) olarak anlattıkları Türk dili, standart yazı dili olmayabilir. Bizim, TÜB TAK desteğiyle yürüttüğümüz incelemelerle Osmanlı Türkçesi araştırmalarında özellikle transkripsiyon metinlerinin her zaman tam bir yazı dilini temsil etmedikleri görülmüştür.

Çağirtir- ekli fiil çatısının dağılımı şu şekildedir: Kosova’da Gilan, Mamuşa, Mitroviça, Priştine, Prizren, Vıçitrin; Makedonya’da Gostivar, Kalkandelen, Konçe, Kumanova, Manastır, Ohri, Resne, Struga, Üsküp, Vrapçi te; Bulgaristan’da Köstendil ağız, bu özelliğin tespit edildiği bölge içindedir.²⁶ XXI. yüzyılda, bu kullanımın rastlandığı coğrafyadan hareketle XVII. yüzyılda yazarın Rumeli’de bu yerlerin tamamını veya bir kısmını kapsayan bir güzergâhta seyahat ettiği söylenebilir. Bunun yanında, ilgili Batı Rumeli yerleşimlerinden birinin yazarla İstanbul gibi başka bir yerde denk gelmesi ihtimali de vardır. Söz konusu güzergâhın en doğusunda da başkent İstanbul yer almalıdır.

²⁴ Harsany, *age.*, s. 252.

²⁵ Harsany, *age.*, s. 421.

²⁶ Alpay İğci, *age.*, s. 1263.

KAYNAKLAR

- 📖 HARSANY Jacobus Nagy de, **Colloquia Familiaria Turcico Latina Seu Status Turcicus Loquens**, Coloniae Brandeburgicae 1672.
- 📖 HAZA György, **Das Osmanisch-Türkische im XVII. Jahrhundert Untersuchungen an den Transkriptionstexten von Jakob Nagy de Harsany**, Akadémiai Kiado, Budapest 1973.
- 📖 _____, “Jakab Harsanyi-Nagy’ın Latin Harfleriyle Yazılmış Türkçe Metinleri”, **Türk Dili Ara tırmaları Yıllı ı Belleten**, Ankara 1971, 47-59.
- 📖 C Alpay, **17. Yüzyılda Batı Rumeli Türkçesinin Özellikleri**, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, zmir 2014.
- 📖 _____, “Balkan A ızlarında Farklı Bir Fiil Çatısı”, **Turkish Studies**, Volume 6/1, Winter 2011, s. 1258-1267
- 📖 KABAA AÇ Sina, ALOVA Erdal, **Latince Türkçe Sözlük**, Sosyal Yayınlar, stanbul 1995.